

Aziz ve Muhterem kardeşlerim!

Hikem-i Atâiyye isimli kitaptan bazı sohbetlerimizde bazı maddeleri açıklamaya çalışmıştık. Şimdi yine aynı kitaba devam ediyoruz inşallah.

“Allah’ın “Kahhar” sıfatının bir delili de beraberinde olmayan bir şeyle seni perdelemesidir”

Allah (c.c) kadîmdir. O’nun dışındaki her şey, mevcudât hadîstir (sonradan yaratılmadır) O varken başka bir şey yoktur. Aslen mevcut olmayan bu şeylerin sana hakikî ve tek mevcut olan Allah’ı (c.c) perdelemesi O’nun “Kahhar” sıfatını gösterir. Fâni şeyin bâki olanı perdelemesi Kahr alametidir.

Muhterem kardeşlerim!

Meselâ size dedim ki burada ışık var. Fakat önüne bir perde çektiğimiz zaman ışığı göremiyoruz. Bu burada ışık yok demek değildir. Var fakat perdeli olduğu için göremiyoruz.

Aziz kardeşlerim, Allah’ın (c.c) varlığı zâtî’dir. Ezelî’dir, Kadîm’dir. Allah Teâlâ’dan başka bütün eşyaların varlığı, zâtî değildir, yani kendisinden değil de Allah’ın (c.c) yaratması ile. Zâtî demek, Allah’ın (c.c) varlığı kendisinden olup, başka bir şeye ihtiyacı olmaması demektir. Oysaki, Allah Teâlâ’dan başka bütün eşyaların varlığı ise, Allah’ın (c.c) yaratması ile. Yani Allah (c.c) yaratmasaydı, onlar olmazdı.

Muhterem kardeşlerim!

Her şeyin ayakta durması, Allah (c.c) ile olup, hiçbir şeyin müstakil varlığı yoktur. Yani şöyle bir misâl vereyim:

Eğer Allah (c.c) yedi kudretini bir saniye olsun kâinattan çekmiş olsa, bütün eşyalar altüst olur. Ne yer kalır, ne gök kalır, ne de dağ kalır. Hiçbir şey kalmaz. Bütün bunları tutan sadece ve sadece Allah’ın (c.c) yed-i kudretidir.

Bunun için, mademki bütün mevcudât, Allah’ın (c.c) varlığı ile var, o halde hiçbir şeyin Allah ile kul arasında perde olmaması gerekir. Fakat bununla beraber, çok kişiler ya mala veya evlada vs.ye takılarak Allah’ı (c.c) görmemezlikten geliyorlar.

İşte bunlar Allah’ın (c.c) “kahhar” vasfıdır. Allah (c.c) bizi muhafaza eylesin.

İnsan bir takım günahlar işliyor, hatta büyük günahlar işliyor. O günahlar kalbe perde oluyor. O zaman da insan Allah’ın (c.c) bu kudretini ve azâmetini unutuyor ve başka şeylere, mala, evlada vs. bağlı kalıyor. O ilahi nuru artık göremez oluyor ve Allah’a (c.c) karşı mahcub kalıyor.

Bütün bunlara sebep olan insanın isyanıdır. İnsan âsi olmaz ise, kalb temiz olursa, mutlaka Allah’ın (c.c) kudretini, azâmetini görecek. Ancak, günah işleyince, bütün bunlardan mahrum kalıyor. Burada bir şeyi daha belirtmek istiyorum: Sadece günahlar kalbe perde olmuyor, günah ile birlikte, kalpte kibir, gurur, kendini beğenme gibi şeyler olursa, o zaman hicab devam ediyor ve Allah’a (c.c) dönmesi de çok zor oluyor.

Değerli kardeşlerim, işlenen günah ne kadar büyük olursa olsun, eğer işin içinde kibir ve nefis olmazsa, inşaallah en sonunda kişi tevbeye muvaffak oluyor. Hatta işlenen o günah çoğu kere, kişinin kendisini, hakir ve fakir görmesine sebep oluyor, ancak kibir olursa, dönmesi çok zor oluyor.

Meselâ ilk günah işleyen şeytan aleyhillâne, o işlediği günah, kibirden dolayı olduğu için hiç dönmedi. Âdem (a.s) ise, evet Allah'ın (c.c) emrine muhalefet etti ama kibirden dolayı etmediği için, O döndü ve tevbe etti.

“Her şeyi ortaya çıkaran O (c.c) iken bir şeyin O’nu perdelemesi nasıl tasavvur edilebilir?”

Allah (c.c) aslında “zahir”dir. Basiret ile (kalp gözüyle) her şeyde görülebilir. Perde O’nda değil, görmeyenin gözlerindedir. Evet, daha önce de belirtmiştik ki, hiçbir şeyin varlığı müstakil değildir, bütün her şeyin varlığı Allah'ın (c.c) yaratması ile. Hiçbir şey yok iken, onu var eden, ortaya çıkaran Allah (c.c) iken, Allah'ın yarattığı bir şeyi nasıl olur da Allah'a (c.c) perde olabilir?

Ancak daha önce söylediğimiz o günahlar ve kibir vs.den dolayı kalpte oluşan perdeler müstesna. Allah (c.c) aslında “zâhir”dir dedik, evet yaratılmış olan her şey Allah'ın (c.c) bir sıfatının tecellisidir. Allah (c.c) her şeyi yarattığı gibi, her şeyin devamı da Allah (c.c) ile. Her şeyin devamı da Allah (c.c) ile.

Meselâ, bir insan bir kâğıda bir şeyler yazar ve o yazı da öyle kalır. Ancak, Allah'ın (c.c) öyle değil. O bu kâinatı yaratmış, yarattığı gibi de bu kâinatı ayakta tutuyor. Yani, kâinatın yaratılması Allah'ın (c.c) varlığına delil olduğu gibi, kâinatın ayakta duruyor olması da yine Allah'ın (c.c) varlığına delildir.

Meselâ, güneşin ve ayın bu şekilde durması, bu toprak ve üzerindeki bitkilerin bitmesi, yerin altındaki ve üstündeki suların akması hep Allah'ın (c.c) sayesindedir.

“Her şey için zâhir iken bir şeyin O’nu perdelemesi nasıl düşünülebilir”

Allah (c.c) her şey için “zâhir”dir. Her şey O’nu tanıyor ve hâl lisanıyla O’nu tesbih ediyor. Ama bunu ancak ârifler anlayabiliyor.

“Yedi gök, yer ve içindekiler O’nu tesbih ederler. Hiçbir şey yok ki O’nu tesbih etmesin. Fakat siz onların tesbihlerini anlayamazsınız.” (İsra-44)

Muhterem kardeşlerim, birincide, her şeyi izhar eden Allah'tır (c.c) dedik, ikincide, her şeyi ayakta tutan Allah (c.c) dedik. Şimdi ise üçüncü yani Allah'ın (c.c) her şeyde görünmesini açıklayacağız inşaallah.

Meselâ âsi bir insan görürsünüz. Bu insan da bile Allah'ın (c.c) bir vasfı vardır. Nedir o? O vasıf, Allah'ın vasıflarından “şedidül ikab”dır. Bir insan görürsünüz ki bu ise “mûti”dir. Onda Allah'ın “Rahîm” ve “Rahman” sıfatı vardır. Bir insan görürsünüz, tevbe ediyor. Onda Allah'ın (c.c) “Gafur” sıfatı var. Yani her şeyde Allah'ın sıfatlarından birisi vardır. Birisine baktığınız zaman Allah'ın (c.c) “Cemâl” sıfatını, ateşe baktığınız zaman “Celâl” sıfatını görürsünüz. Her neye bakarsanız bakın, her şeyde Allah'ın (c.c) sıfatlarından birini mutlaka görürsünüz. Yani

bütün gördüğümüz eşya, güzelliği ve içindeki hikmetiyle, bize Allah'ın (c.c) sıfatlarını andırır. Bu duruma göre biz diyoruz ki:

“Allah her şey için zâhirken bir şeyin, O’nu perdelemesi nasıl düşünülebilir?”

Elbette düşünülemez.

Muhterem kardeşlerim, bütün ins, cin ve melekler, akıllarıyla daima Allah'ın (c.c) adaletini ve kudretini görürler. Bunlar gördükleri gibi, bunlardan başka her şeyde Allah'ı (c.c) tesbih ve takdis ederler. Burada, Ataullah İskenderî (k.s) diyor ki:

“Yalnız cin, ins ve melekler değil, Allah (c.c) bütün mahlukât için “zâhir”dir. Bütün mahlukât, Allah'ı (c.c) bilir ve tesbih eder.”

Demek ki, canlı, cansız her şey Allah'ı biliyor ve tesbih ediyor. Evet bizler işitmek de onlar ve bütün mahlukât, Allah'ı (c.c) tesbih ediyorlar. Ancak evliyaulahtan bazı kişiler, bu tesbihleri işitebiliyorlar. Muhammed Emin Hoca adında bir meczub vardı. Dedğimiz gibi “mezczub”tu ve hâl ehliydi. Bu mezczub bazen yatağında yatarken, birden yatağından fırlar ve:

“Vay Emin vay! Yorgan ‘Allah’ diyor, yastık ‘Allah’ diyor, yatak ‘Allah’ diyor, sen nasıl yatağa girip mahrum kalırsın!” diye söylenirdi.

Sahabe-i Kirâm anlatıyor:

“Peygamber Efendimiz (s.a.v) Mescid-i Nebevî’de hutbe verirken, bir hurma kütüğüne yaslanarak hutbe irad ederdi. Daha sonra birisi, Resûlullah Efendimiz’e (s.a.v) bir minber yaptı ve hutbe irad etmek üzere Resûlullah Efendimiz (s.a.v) yeni yapılan minbere çıktığı zaman tıpkı develerin sesine benzer bir ses duyuldu. Mescid ağzına kadar dolu olduğu halde hepimiz bu sesi işittik. Hepimiz çok şaşırılmıştık, çünkü, Resûlullah Efendimiz’in (s.a.v) daha önceleri üzerine çıkıp hutbe okuduğu bu hurma kütüğü ağlıyor ve inliyordu. Daha sonra Resûlullah Efendimiz (s.a.v) minberden inerek hurma kütüğüne yaklaştı ve bir babanın evladına sarılması gibi onu kollarıyla sararak;

- İstersen hayatta kaldığım sürece, minbere çıkmayıp, senin üzerinde hutbe okuyayım, istersen de seni şu bulunduğun yere gömeyim kıyamette beraber olalım, dedi.

Hurma kütüğü bu iki tercihten ikincisini yani cennette Resûlullah (s.a.v) ile beraber olmak üzere bulunduğu yere gömülmeyi tercih etti.

Muhterem kardeşlerim, hurma kütüğü doğru tercihte bulundu. Kıyamette, Resûlullah (s.a.v) ile beraber olmayı tercih etmek büyük bir akıllılıktır.

Demek ki, Allah'ı (c.c) tanımayan hiçbir şey yok, ancak biz bilmiyoruz.

Şöyle bir kıssa daha anlatayım: Fil hadisesinde, Ebrehe Mekke-i Mükerrreme’ye saldırmak istedi. Kâbe’yi yıkmak üzere gelirken Müzdelife ile Mina arasında konakladılar. Sabahleyin ordu harekete geçmek üzere kalktığında, ordunun en önündeki “Mahmud” isimli fil yürümedi, bu fil ne yöne çevrilirse gidiyor hatta koşuyor, ancak Kâbe tarafına döndürüldüğünde bir adım bile atmıyordu. Demek ki, o fil hidayet oldu ve o anda helak olmadı ama diğerleri hep helak oldu.

Demek ki, muhterem kardeşlerim, sadece insan, cin, melek değil, her şey Allah'ı biliyor.

“Hiçbir şey yok iken O zâhir idi. O halde bir şeyin O’nu perdelemesi nasıl tasavvur edilebilir?”

O (c.c) ezelde binefsihi zâhirdi. Mahlukâtın zuhuru O’nun yaratmasıyla. O aslında başkasıyla zahir olmaktan ve başkasının O’nu tanımasından da müstağnidir (bunlara muhtaç değildir). Hâl böyleyken başkası O’nu (c.c) perdeleyemez.

“O, her şeyden daha zâhir iken başkasının O’nu perdelemesi tasavvur edilebilir mi?”

Allah’ın (c.c) hâfi (gizli, görünmez) olması çok fazla zahir olduğu içindir. “Kibriya”sı (yüceliği) sebebiyle görünmezdir. O kadar zâhir ve yakındır ki zatı görülemez.

“İnsanı Biz yarattık, onun için, nefsinin kendisine neler fısıldadığını, neler telkin ettiğini de Biz pekiyi biliriz. Çünkü biz ona şahdamarından daha yakınız. (Kaf-16)

Allah’ın (c.c) yakınlığı mesafe cihetinden değil, ilim ve ihâta (kuşatma) cihetindedir.

Muhterem kardeşlerim! Bir insan gelip bize dese ki:

-Ben şu ışığı görüyorum ama Allah’ı (c.c) göremiyorum.

Biz ona deriz ki:

- Peki kardeşim sen o ışığı ne ile görüyorsun?

- Gözümüz ile,

- Peki bu gözü bize kim verdi?

- Allah (c.c),

Yine aynı yere geldik. Demek ki, Allah (c.c) her şeyde zâhirdir. Her şeyi Allah’ın (c.c) bize verdiği duyu organları ile hissederiz. Gözümüz ile görür, kulağımız ile işitir, burnumuz ile koku alır, elimiz ile tutar hisseder ve dilimizle tad alırız.

Ancak, Allah’ın (c.c) varlığını kalpteki “nur” ile idrak ederiz. Duyu organları ile değil.

“O (c.c) bir iken, başka hiçbir şey yok iken, bir şey O’nu (c.c) nasıl perdelesin?”

Allah (c.c) vacibul-vücut’tur. Ezelfi ve ebedîdir ve bizatihi kâimdir. Başkaları ise caizul-vücuttur ve varlığı Allah’ın (c.c) iradesiyedir. Vücudiyeti vacip olmayan şeyler hakikatte “adem” (yok) hükmündedir. Olmayan bir şey O’nu (c.c) perdeleyemez.

Muhterem kardeşlerim!

Bunu sizlere daha önceleri de söyledim, bazı tasavvuf kitaplarında “vahdet-i-vücut” derken, Allah’tan (c.c) başka bir şeyin olmadığını söylüyorlar, ancak Hikem-i Atâiyye böyle

söylemiyor. Yani, Allah'tan (c.c) başka bir şey yok demiyor. Allah (c.c) ile beraber başka hiçbir şey yok diyor.

Daha önce söylediğimiz gibi Allah'ın (c.c) varlığı zâti'dir. Ancak diğer varlıkların varlığı ise, Allah (c.c) ile'dir.

Biz her gün okuduğumuz Âyet-el Kürsî'de "Allah'tan (c.c) başka ilah olmadığını, O'nun (c.c) sağ olduğunu ve her şeyi ayakta tutanın Allah (c.c) olduğunu" söyleyerek bunu vurgulamış oluruz.

-Havadaki uçağı kim tutuyor?

-Denizdeki vapuru kim tutuyor? Her şeyi tutan Allah'tır (c.c).

Meselâ bir de şöyle misal verelim: Bir kişi yanındaki küçük çocuğunun elinden tutmuş yolda gidiyor. Burada çocuk elinden tutan kişinin tutması ile ayakta duruyor, yoksa onun tek başına ayakta durması mümkün değildir. Eli bırakılsa duramayacak ve düşecektir. İşte bütün kâinat ve mahlukât Allah (c.c) ile beraber değil, Allah'ın (c.c) tutması ile ayakta duruyor.

"O (c.c) sana her şeyden daha yakinken başka bir şeyin O'nu (c.c) perdelemesi nasıl düşünülebilir?"

Az önce zikredildiği gibi, O'nun (c.c) yakınlığı ilim ve ihata cihetindedir. Mesafe cihetinden değil. Çünkü Allah (c.c) mekân ve mesafeden münezzehtir. Allah (c.c) her şeyi görür, gizliyi de açığı da bilir. Allah (c.c) Kur'ân-ı Kerîm'de bize şah damarından daha yakın olduğunu bildiriyor. Biz de aklımız ile fikrimiz ile Allah'ı (c.c) düşünmeliyiz ve hiçbir şeyin O'nu (c.c) perdeleyemeyeceğini bilmeliyiz. Allah (c.c) her şeye her şeyden daha yakındır, ama ne ile yakın? İlmi ile, kudreti, iradesi ile yakındır.

Muhterem kardeşlerim!

Bir Arabî'ye "Allah'ın (c.c) varlığını ne ile biliyorsun?" diye sormuşlar. Buna cevap olarak Arabî şöyle demiş "Yolda giderken bir iz gördüğüm zaman biliyorum ki oradan bir adam geçmiştir. Bir deve pisliği görsem bilirim ki oradan bir deve geçmiştir. Peki bu kâinat, denizler ve ırmaklar Allah'ın (c.c) varlığına delalet etmez mi?" diye cevap vermiş.

"Allah'ın (c.c) o anda vermiş olduğu hâlin dışında bir hâli isteyen, cahillikten hiçbir şeyi terk etmemiş demektir".

Kudret-i ilahî neyi takdir edip ortaya çıkarmış ise kişi en güzel ve en kâmil olarak onu bilmelidir. Allah (c.c) kişiyi bir halde bırakmışsa rıza göstermelidir. O (c.c) ne yapmışsa en güzel ve en kâmil olan odur. Ârife lazım olan edep, Allah'ın (c.c) yaptığına "keşke şöyle olsaydı" veya "olmasaydı" dememektir. Ârif, bir şeyin olmasını ister ve gayretini sarf eder ama istediğinin olmadığını gördüğünde kadere razı olur ve Allah'ın (c.c) takdirine saygılı olur. Bir hadîs-i kudside Mevlâ (c.c) şöyle buyurur:

"Kim kazama (hüküme) razı olmaz ve belâma sabretmezse benden başka Rabb arasın" (Beyheki)

Abdullah b. Abbas (r.a) ve Abdullah b. Mesud (r.a) demişlerdir ki:

“Benim, bir ateşin korunu dilimle yalayıp yakacağı kadar yakıp, yakmayacağı yeri bırakması benim için, olan bir şey hakkında “keşke olmasaydı” veya olmayan bir şey hakkında “keşke olsaydı” dememden daha hoştur”.

Muhterem kardeşlerim!

Bizler Allah’ın (c.c) yeryüzündeki halifesiyiz, sorumluluk ve yükümlülüklerimiz var. Onun için bazı vakitlerde kendi işimizi-gücümüzü, bazı vakitlerde istirahatimizi, bazı vakitlerde ise yapmakla yükümlü olduğumuz ibadetlerimizi yapmalıyız. Meselâ; ezan okundu diyelim ne yapacağız? Hemen abdest alıp namazımızı kılacağız. Her şeyi uygun olan vaktinde yapmalıyız. Çalışmak zamanı çalışmak, istirahat zamanı istirahat, ibadet zamanı da ibadet etmeliyiz. Hatta zaman zaman da Nâfile ibadetlerimiz için zaman ayırmayı da unutmamalıyız. Meselâ hatme ve sohbet... vs. gibi.

Bütün zamanımızı dünyaya verip ahiretimizi unutmayacağız, bütün zamanımızı âhirete verip dünyamızı da unutmayacağız. Peygamber Efendimiz (s.a.v) zamanında, sahabe-i kiram namaz vakti mescidi nebeviye gelip Resûlullah’ın (s.a.v) arkasında namaz kılar, Kur’ân okur, çalışır, cihat zamanı da cihat ederlerdi.

Demek ki, biz de her şeyin zamanı ne ise, zamanında o işi yapmalıyız. Meselâ sabah namazından sonra mutlaka bir miktar tesbih çekmek vs. gibi bir virdimiz olmalı çünkü bu da bizim bir ihtiyacımızdır.

“Amelleri boş vakitlere havale etmek nefsin bilgisizliğindedir”.

Tamamen boş kalıncaya ve iş kolaylaşınca dek amelleri geciktirmek büyük bir zaafiyettir. Çünkü vaktin idrak edilip edilmeyeceği meçhuldür.

Resûlullah (s.a.v) buyuruyor ki:

“Yarınclar helak olmuştur”.

“Akıllı kişi; nefsini hesaba çeken ve ölümden sonrası için amel edendir. Aciz kişi ise, nefsini hevasına tâbi kılan ve Allah’tan (c.c) boş temennide bulunandır. Allah (c.c) affeder deyip kendini avutandır.” (Tirmizî)

Muhterem kardeşlerim!

Namaz kılmayan birisine soruyoruz, “Niçin namaz kılmıyorsun?” diyor ki; “hele bir emekli olayım, ondan sonra hep taat ve ibadet edeceğim”.

Hacca gitmeyen zengin birisine “Niçin hacca gitmiyorsun?” diye soruyoruz, o da bize “Ben daha gencim şimdi hacca gidersem, geldiğim zaman sorumluluklarımı yerine getiremem” diyor.

Birisine soruyoruz “Sen neden tevbe almıyorsun?” o da bize “Ben şimdi tevbe alırsam yerine getiremem, hele bir yaşlanayım o zaman tevbe alırım” diyor.

İşte burada, Hikem-i Atâiyye diyor ki; “Amelleri geciktirme”. Yani, sen nasıl yemeğini geciktirmiyorsun, nasıl ki, bir dünyevî ihtiyacını geciktirmiyorsun, o halde ahiretlik amelini de geciktirme. Çünkü, ahiretlik amelini geciktirmek nefsin cehaletindedir. Acaba sen tehir ettiğin zaman kadar yaşayacak mısın? Allah (c.c) sana mal ve imkân vermiş o halde hemen hac vazifeni yerine getir. Tevbe alma fırsatını bulduğun zaman hemen tevbeni al. Taat ve ibadet vakti geldiği zaman, hemen namazını kıl. Allah (c.c) Kur’ân-ı Kerim’de “Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım” buyuruyor. O halde her şeyi vaktinde yap ve tehir etme.

Muhterem kardeşlerim!

Allah’ın (c.c) verdiği nimetlere gark olup, Allah’ı (c.c) unutmamak gerekir. Nimetlere dalıp vazifeleri ihmâl etmemek lazımdır. Çünkü ecelin ne zaman geleceği belli olmaz.